

REGEMENTSCHEFSBOSTÄLLET

Vall genom Tiderna

KUNGSBÄCK

Gränsen emellan Gävle stad och Valbo socken gick från ett litet röse vid Kungsbäcken i närheten av dess utflöde i Gafleån först till ett större ordinarie röse nr 1. Detta låg vid vägen från staden till Backa en bit öster om bron över den lilla bäcken. Från detta s k Kungsbäcksröset gick gränsen i rak linje söderut till det s k Stenhammarröset. En gränsregleringskarta från 1751 visar tydligt att väster om denna gräns lågo kungsladugården Valls ägor och öster därom Söderby ägor under Gävle stad. Ett vackert utritat hus-tecken angiver att Kungsbäck ligger med sina byggnader helt inom Valbo. De vretar i Söderby eller Sörby, som ligga närmast intill sockengränsen och söder om Backavägen hava i jordransakningen år 1724 antecknats med nr 17 och 18 samt angivits vara av fast natur och "Kungsbäck vid namn". Denna äga tillika med en hästhage innehades 1716 under Kungsbäcks gård av framlidne Öfver-KrigsCommissarien och LandsCamreraren Anders Broms änka och barn, vilka den 8 december samma år erhöle laga fasta härå. Brohms måg, fältcamreraren Erik Iggström ägde samma äga åren 1724 - 1728, varefter bergmästaren i Uplands bergmästerdöme (till vilket Gästrikland då hörde) Thor Bellander genom auktion den 29. juli 1729 tillhandlade sig denna egendom. Här är att märka, att dessa vretar voro produktiva jordar, medan till jordbruket hörande byggnader lågo på andra sidan om sockengränsen, ungefär där Kungsbäcks manbyggnad fortfarande ligger.

Säkerligen hade det område av kungsladugården, som enligt 1845 års karta och beskrivning utgjorde torpet Kungsbäck, mycket tidigt såsom ett torp arrenderats av motliggande Sörbyvretars ägare. Det framgår att det var oklart hur det förhöll sig med den jord, som utgjorde själva gårdsplanen. Arrendatorn av torpet, grosshandlaren Wilhelm Elfbrink i Gävle hänvisade till en karta med beskrivning av år 1730 varav framgick, att bergmästaren Thor Bellander begärt att till skatt få lösa den steniga skogsvreten, som låg under Gefle Slättz ladugård under Valbo sockens rågång. Denna vret hade under "förra tider" upptagits och utgjorde 1730 "den delen av Kungsbäcks Gård- och Ladugårds figur som inom Rågången begripes". Dessutom funnos två små ruddammar "i förre tiden upptagne". Det finnes icke någon handling som visar hur det gick härmed, men antagligen fick bergmästaren köpa denna tomt, som sålunda fick samma ägare som Sörbyvretarna. Besiktningsmännen 1845 anmärkte också att det var underligt, att Elfbrink innehade denna kronans del utan arrende och hänsköt frågan till KB prövning. Antagligen har det tillgått så, att tomten i Valbo utan vidare ansetts tillhöra de övriga vretarna och tillsammans bildat egendomen Kungsbäck. För utökning av arealen för betesmark arrenderades dessutom de områden i Valbo som bildade torpet Kungsbäck och huvudsakligen omfattade den s k Stubbsveden - där sedan Valls herrgård uppfördes jämte fälten ungefär från Musikpaviljongen ned mot Björnvrets-torpet.

Efter bergmästare Bellanders död 1740 sålde sterbhuset Kungsbäck före 1754 till löjtnanten Paco Hårleman, som sedermera blev den andre brukspatronen på Forsbacka med det namnet. Flera av Hårlemans barn äro födda på Kungsbäck, som säkerligen redan då var väl bebyggt. Den ännu kvarstående manbyggnaden kan beräknas hava upbyggts under denna tid. Handlanden i Gävle Petter Lundin köpte sedan egendomen och sålde den i sin tur 1813 till

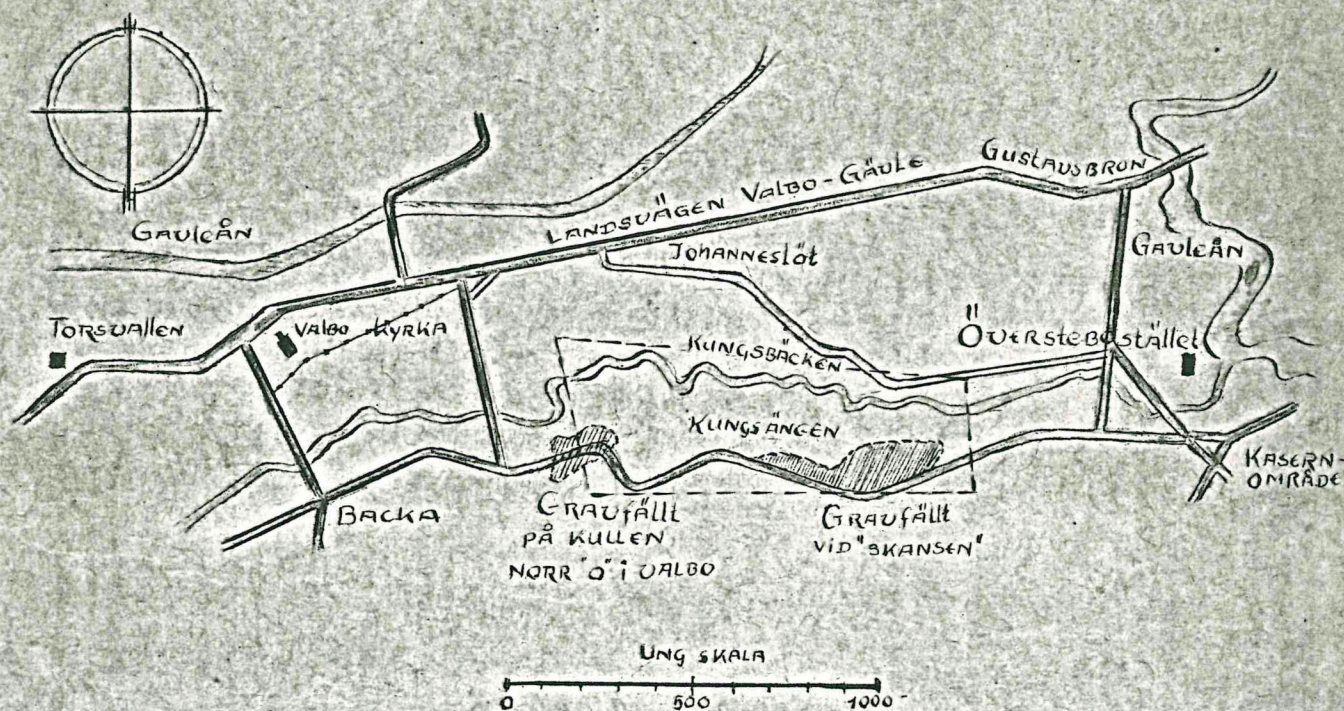
kommerserådet Olof Elfbrink i Gävle. Från dennes tid finnes några intressanta notiser. År 1828 i maj förrättades lagmansting i Gävle av lagmannen Herman Gyllenhaal, som med diverse släktskapsband var väl lierad med stadens borgerskap. Sålunda berättar han bl a huru ett stort sällskap promenerat till Kungsbäck, "ett treffligt och intagande värdshus, alltsammans med yttersta omsorg städhat och underhållet. Stället tillhör titulus Elfbrink, som äger flera deromkring belägna skvretar, på hvilka det bergas det bästa hö. Byggnaderna och trädgården innehafves af en enkefru Forssberg, som där idkar värdshusrörelse. Våra gästfria vänner hade här föranstallt om en högst trefflig middagsmåltid. Före maten bestogs en liten, nära belägen höjd, där man hade en intagande utsikt öfver hela staden och hafsviken." Härav kan man sluta att Kungsbäck var ett väl hållt ställe och att de rester av park och trädgård, som ännu finnas kvar från den tiden vittna om den forna ljuvligheten. Men beträffande den goda utsiktspunkten hava tiderna förändrat sig. Kommerserådets son, grosshandlaren Wilhelm Elfbrink, ärvde 1845 Kungsbäck samt skänkte sedermera egendomen till dotter Emma, gift med direktören Wilhelm Fogelmarck genom gåvobrev den 27 juli 1887.

Under lantbruksskolans tid hade nog ladugårdens del av torpet Kungsbäck ingått i arrendet och lagts till hembruket. Egendomen Kungsbäck drevs däremot för egen del och efter brukspatron Fogelmarck flyttade Oscar Schram dit 1894 från Mackmyra och skötte därifrån den för Mackmyra, Vall och Kungsbäck gemensamma ledningen. Gävle stad hade utfäst sig att för regementets förläggning hit ställa ett område gränsande intill kungsladugården Vall till kronans förfogande och inköpte därför den 30 mars 1905 av fru Emma Fogelmarck egendomen jämte några andra Sörbyvretar. Dessa utgöra nu regementets kasern- och parkområde.

Kungsbäck och Vall

Vad ett par ortsnamn kunna berättat

av fil. dr. Folke Hedblom

Kartskiss över Vall och Kungsängen

Den streckade linjen anger Kungsängens ungefärliga omfattning enligt kartor från mitten av 1700-talet. I närheten av skansen har den medeltida kungsgården legat, och strax intill har Vibron fört trafiken över bäcken.

För snart 45 år sedan - det var 1909 - lämnade vårt regemente sin gamla lägerplats på Mohed i Hälsingland för att på en nyare tids militära manér kaserneras i länets residentsstad. Där hade man byggt tidsenliga kaserner med tillhörande ekonomibyggnader på mark som tillhörde egendomen Kungsbäck inom Gävle stads område. Några av Kungsbäcks herrgårds gamla låga hus stå fortfarande kvar invid kasernerna. Egendomen Kungsbäck låg i utkanten på stadens mark och gränsade omedelbart till Valbo socken, där kungsladugården¹ Vall var närmsta granne. Gränsen mellan Kungsbäck och Vall, som tillika var sockengräns, gick i ett mindre vattendrag, Kungsbäcken, i nedersta sträckan av dess lopp innan den faller ut i Gävleån. Också Vall, som sedan gammalt var kronoegendom, togs i anspråk för regementet, och översten fick

1) Ordet ladugård betyder här inte "fähus, kostall" utan "utgård under en större gård", i vårt fall kungsgården Gävle slott.

sin tjänstebostad i Valls herrgård, Sveriges vackrats belägna regementschefsboställe, har det sagts.

Att egendomen Kungsbäck fått sitt namn av Kungsbäcken är ju utan vidare klart. Mindre klart är namnet Kungsbäcken. För att förstå hur detta kommit till är det nödvändigt att något närmare studera den äldre topografien i trakten kring bäcken.

Kronoegendomen Vall, vars ägor lades ut till övningsfält för regementet, bestod sedan gammalt av två delar. Det var dels det ursprungliga hemmanet Vall, som troligen ända sedan kristendomens införande i våra bygder på 1100-talet och fram till 1602 varit Valbo sockens prästboställe och dels kronoägan Kungsängen. Denna utgjordes av ett område som upptog större delen av det nuvarande Stora övningsfältet på ömse sidor om bäcken ungefär från Valls ladugård bort till den barrskogsholme inte långt från Valbo kyrka, som vi gamla kungsbäcksbeväringar bäst känna under benämningen "kullen strax norr om i Valbo" på generalstabskartan. (Den väcker många minnen av leriga ålningar och flåsande ansatser!) Denna mark som varit i kronans ägo sedan urminnes tid, förekommer i äldre handlingar redan på 1500-talet. År 1552 kallas den i skatteräkenskaper "den kongl engan liggiandis vid Gefle" på vilken man för kronans räkning bärgade 43 lass hö. År 1565 donerade Erik XIV "Kongl. Maj:ts egen äng" till en enskild person, hövitsmannen Mats Törne, bekant som chef för det norrländska militärförband som utgjorde en föregångare till Hälsinge regemente. Mats Törne hade enligt en anteckning från följande år "sin sätegård" på Kungsängen, som alltså på sätt och vis kan sägas ha 400-åriga anor i regementets historia! Upplysningen att det fanns en sätegård där, säger oss också, att det som i de kamerala akterna kallas "äng" inte skall uppfattas som blott och bart en höbärande slåtteräng. Till denna hörde också gårdstomt med boningshus, fähus och andra byggnader, kanske även åker och skogsmark. Troligt är att egendomen tidigare varit ett hemman, som mot slutet av medeltiden råkat i ödesmål.

I 1566 års kronoräkenskaper förekommer en passus som öppnar nya perspektiv på Kungsängens äldre historia. Där står det: "Thennä ennggh är liggiandes vtij Walbo sochnn benemndh Wibro - - - ". Egendomen skulle alltså tidigare ha hetat Vibro. Detta namn sätter genast in den i ett större sammanhang, eftersom det förekommer på ytterligare tre ställen i Gästrikland. För att rätt kunna tolka namnet måste vi titta litet närmre på dessa platser.

I Hedesunda sockens äldsta centrum, strax norr om kyrkan, finns det en gård som heter Kungsgården. Om denna veta vi bl a att den i början på 1500-talet var kronogods, och att den 200 år tidigare kallades Vibol. Dess ägor gränsa omedelbart till prästboställets och sockenkyrkans mark. I norr begränsas hemmanet av en mindre å och över denna går landsvägen på en bro, som än i dag kallas Vibren.

I Österfärnebo finna vi precis samma topografiska situation. Intill kyrka och prästgård ligger hemmanet Kungsgården. Dess ägor gå ned till en å. Landsvägsbron över ån heter Vibren.

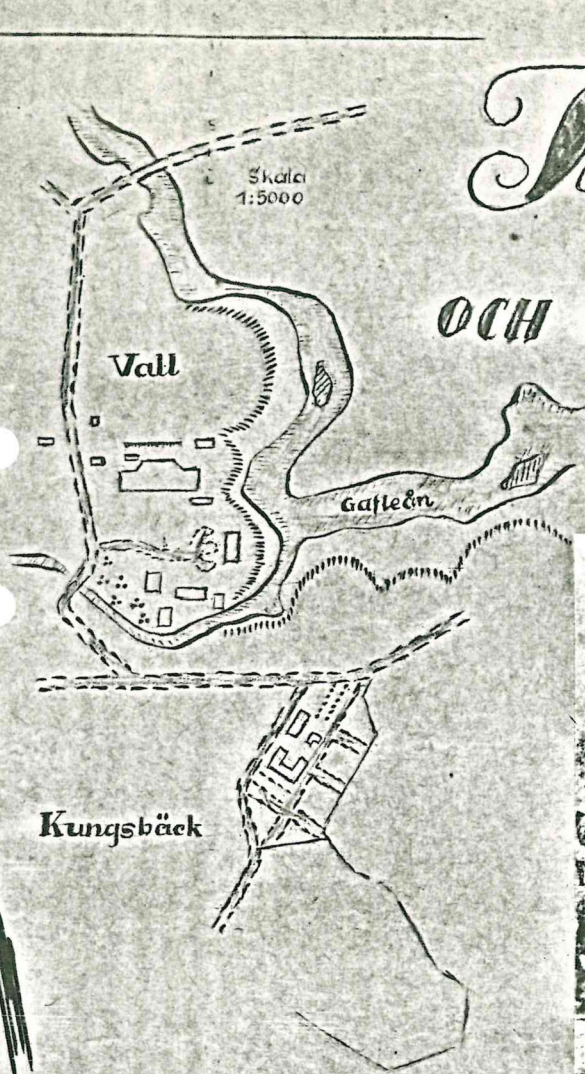
Ett motsvarande läge har också den bekanta egendomen Kungsgården i Ovansjö, även den tidigare kronogods. Den ligger vid Storån intill en viktig bro och har som närmsta grannar sockniens prästgård och kyrka. I handlingar från medeltiden och 1500-talet heter gården Vibol eller Vibro.

Överensstämmelsen i fråga om namn och läge måste ju sägas vara slående! Just i de tre socknarnas urgamla religiösa och politiska centra ligger ett kronogods Kungsgården som tidigare hetat Vibro eller Vibol. Och se vi närmare efter så stämmer detta till punkt och pricka också på vår kungsäng på Stora övningsfältet. Även där är kungsängens, den tidigare kungsgårdens, äldre namn Vibro. Också där gränsar egendomen direkt till prästgård och kyrka. Vall var, som redan nämnts, Valbo sockens gamla prästboställe, och säkerligen också redan före kristendomens tid dess andliga och världsliga medelpunkt. Vi ha alltså goda skäl att söka en gemensam förklaring till namnet Vibro i alla de fyra socknarna.

Först några ord om namnet Vall. Detta finns på många håll i Sverige, särskilt i flertalsformen Valla. Det innehåller det svenska ordet vall i betydelsen "hård, öppen grässlätt" och ingår i ord som kyrkvall och fäbodvall. I många fall ha orter men namnet Vall (a) i gammal tid varit mötesplatser, då folk kommit samman i religiösa, rättsliga, politiska eller militära angelägenheter. Lägg märke till hur vi i Gästrikland ha en by Vall i kyrktrakten i Valbo, i Årsunda och i Torsåker. Den senare är känd som ortens tingsplats under medeltiden. I Valbo heter den del av Vall som ligger bortom Valbo kyrka Torsvallen, ett namn som tyckts vittna om att man där dyrkat guden Tor, innan Vite Krits missionärer byggde kyrka strax invid.

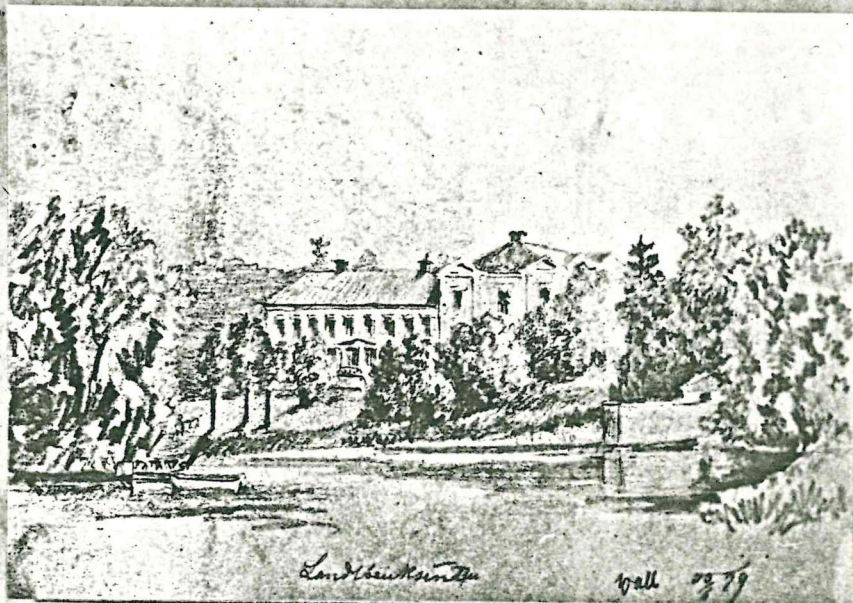
Då man talar om Vall i Valbo i äldre tid är det viktigt att komma ihåg, att hemmanets gårdstomt och inägor inte lågo vid nuvarande överstebostället utan vid Gamla Vall, intill bäcken vid Valbo kyrka, där ännu resterna av en allé från landsvägen och några husgrunder vittna om den gamla bebyggelsen. Denna sträcker sina rötter långt tillbaka i hednatiden. Det gravfält från yngre järnåldern som är beläget på kullen vid "o i Valbo", är säkerligen Valls bys forna gravbacke. Ett annat gravfält ligger vid den plats på övningsfältet som är känd under benämningen "Skansen". Det finns skäl att antaga, att gravarna där representera den gamla bebyggelsen på Kungsängen, d v s kronohemmanet Vibro. Namnet Vibro har väl här liksom vid de övriga kungsgårdarna i Gästrikland ursprungligen avsett en bro i kungsgårdens närhet. Över Kungsbäcken måste det i gammal tid, då havet gick upp nästan till Gustafsbro, ha funnits en viktig landsvägsbro över Kungsbäcken. Det var den som hette Vibron. Förra leden i detta namn innehåller ett äldre nordiskt ord vi med betydelsen "helig plats, helgedom". De är bevarat som bynamn bl a i Hamränge, Ockelbo och Torsåker. Den medeltida kungsgården vid Skansen har till föregångare haft ett vi, en hednisk offerplats. Vilka hednagudar som man där hyllade, veta vi tyvärr ingenting om.

Det viktigaste som vårt studium av ortnamnen Vall, Kungsbäck, Kungsängen och Vibro lärt oss är, att det område som nu upptages av Hälsinge regementes stora övningsfält för ungefär tusen år sedan var Gävletraktens andliga och världsliga centrum. Där dyrkade man sina gudar vid Vi (i närheten av Skansen) och vid Torsvallen, där drog trafiken fram mellan Uppland och Norrland över Vibron, och där kom man väl också samman till rådslag och rättegång, och kanske även till de militära företag i österled, varom runstenarna i våra trakter ännu ge oss sina kortfattade vittnesbörd. Det som under de följande århundradena berövade platsen dess forna betydelse, var den i takt med landhöjningen framväxande staden Gävle. Dit flyttade kungens fogde, och kungsgården vid Vibron nedsjönk till att bli en stilla slätteräng och slutligen en tummelplats för hälsingarnas sentida ättlingar.

Kungsladugården Vall och egendomen Kungsbäck

AV MAJOR SIXTEN SÖDERHIELM

När större delen av kungsladugården Vall år 1909 överlämnades som övningsfält till Kungl Hälsinge regemente var det en gammal kronodomän, som nu kom att användas för nya uppgifter.

Ursprungligen låg nog en by Vall eller ev Vallen någonstades söder om landsvägen mot Valbo kyrka, men denna by hade tidigt kommit under kronan. På 1500-talet organiserades lämpliga egendomar till s k kungsladugårdar, vilka avsågos att nyttiggöra dels egen höskörd och betesmark dels även skatteböndernas leveranser av liknande slag. Naturligt nog blev det efter tidens förhållanden stora kreatursbesättningar, som kunde hållas på en dylik gård. Och då gavs sig också namnet ganska lätt. I samband med indragningen av Valbo pastorat under Gävle i början på 1600-talet lades den mark, som redan 1443 omskrivits tillhörigt prästbordet, under ladugården.

Huvudsakligen söder om Kungsbäcken (ibland nu för tiden kallad Valbobäcken) men med en remsa även på norra sidan låg en särskild redovisad kronoegendom under namnet Kongsängen (ängen). Denna sträckte sig ungefär från regementets badplats fram mot "o" i Valbo. När det äldsta kända namnet är Vij eller Vibro kan man härav sluta, att här kan ha legat en uråldrig, hednisk kultplast, som på 1500-talet redovisades som "den kongliga engen,

liggiandes wid Gefle". Båda dessa två skilda egendomar anslogos 1656 jämte vissa fiskerättigheter i Gäfleån och i fjärden såsom avlöning åt landshövdingen på Gävleborgs slott. Under detta sambruk kom egendomen Kongsenget att omärkligt ingå i Kungsladugården Vall och namnet förekommer nu endast för ett vanligt ägoskifte. Kungsladugården sträckte sig under sin största omfattning ungefär från Gustafsbro och Kungsbäckens utflöde västerut till på andra sidan om kyrkan, till och med torpen Thorsvallen.

Medelpunkten av denna domän låg i närheten av det s k Gamla Vall, som antagligen låg på platsen för den gamla byn. Runt omkring i skogskanterna lågo olika stora torp, vilkas innehavare betalade sina arrenden genom dagsverken. Huvudgården Vall sköttes vanligen genom en arrendator. Säkerligen var det en någorlunda ståndsmässigt bebyggd gård, som ävenledes tidvis var bostad åt landshövdingen. Således uppbyggdes 1710 stora byggnaden väster på gården istället för den som genom vådeld uppburnnit. År 1727 hade slottet i Gävle härjats av eld, varför bostad åt landshövdingen först måste hyras i staden, men när landshövdingen Erik Odelström 1739 tillträdde tjänsten slog han sig med maka, friherrinnan Feif samt unge sonen Carl Casten, ned på Vall. Säkerligen blev det ganska trångt för den hovhållning, som måste hållas. Hushållet omfattade utom landshövdingeparet följande personer: Mademoiselle Ström, Cammarjungfrun Blomberg, Jungfrun Lena Salander, Cammartienaren Carl G Ström, Laqucierna Peter Otnér, Daniel Olsson samt Jan Wikström. Vidare funnos kuskarna Israel Israelsson och Peter Sundin, hushållerskan Magda Åberg, pigan Anna Maria Forselia och kökspigan Maria Alberg.

Landshövding Odelström bodde på Vall hela sin tid intill hösten 1749. Efterträdaren generalmajor Gripenhielm bodde möjligen först på Vall men kunde 1751 inflytta i det nu reparerade slottet. Han synes fortfarande haft livligt intresse för sitt boställe och socknens angelägenheter. Sedan den tiden har på Vall suttit inspektorer eller arrendatorer. Enligt en karta från 1845/46 fanns på bostället åtminstone fyra boningshus, varför Hülphers uppgift (1790) att det endast fanns åbyggnad för tjänstefolk icke kan vara bokstavligt riktigt.

Enligt 1845 års beskrivning funnos 21 torp, varav det största, Stenhammar, arrenderades av grosshandlaren A Bergöö i Gävle för 300 dagsverken och det minsta, en täppa öster om kyrkan, innehades av pigan Brita Backman för 4 qvinmodagsverken. Ett torp som är av särskilt intresse var Kungsbäck invid sockengränsen emot Gävle stads Sörbyågor. Detta innehades av grosshandlaren Wilhelm Elfbrink för 100 Riksdaler. Men härom skall redovisas särskilt.

Gävleborgs Läns Kungliga Hushållningssällskap inrättade 1855 en lantbruksskola på egendomen Sörby i Årsunda, men den flyttades snart till kungsladugården Vall, som med Kungl Maj:ts medgivande 1858 uppläts på ett 30-årigt arrende. För ändamålet bildades av hushållningssällskapet och enskilda egendomsägare Walls Aktiebolag i vilket åtminstone 49 aktier å 1.500 riksdaler så småningom inbetalades. Under övergångstiden ambulerade skolan på Åby gård till den 1 november 1858. Dess förste föreståndare var direktören Carl Mathias Juhlin-Dannfelt, som på hösten 1860 efterträddes av direktören Anders Johan Wilhelm Fogelmarck, född 1835 den 10 maj i Västervik. För skolans räkning uppfördes ett boningshus för föreståndaren och lärare, ett hus med lärosal och bostäder åt eleverna, ladugård, stall och andra nödiga bruksbyggnader. Men hela den nya anläggningen förlades i östra kanten i närheten av Kungsbäckens utflöde i Gävleån. Mangårdsbyggnaden uppfördes 1859 å Stubbvreten tillhörande torpet Kungsbäck.

Skolan löd under Lantbruksakademien och åtnjöt ett statsanslag av 4000 riksdaler. Kursen var tvåårig samt intogs varje år 6 nya elever. Undervisningen var både praktisk och teoretisk. Den senare meddelades varje vinterdagsmorgon mellan kl 5 och 7. Av årsredogörelsen för 1863 framgår, att skolan med icke obetydliga anslag lyckats att icke allenast ånyo bebygga en icke obetydlig egendom utan också snart sagt på en gång omgiva det nya gårdsläget med erforderliga hemägor. År 1862 bestod kreatursbesättningen av 2 tjurar och 17 kor av ayrshiraras, 13 kor av härjedalsras (s k fjällkor) samt 5 kor av blandras förutom ungdjur. En medlem av direktionen för Walls Aktiebolag var torparen på Kungsbäck, grosshandlaren i Gävle brukspatronen på Mackmyra Wilhelm Elfbrink och med dennes dotter Emma ingick Fogelmarck äktenskap den 12 november 1863. Härigenom blev han svåger både med brukspatronen Christian Lundeberg på Forsbacka och friherre Oscar von Otter på Sofiedal, vilket naturligen gav den nye skolföreståndaren en stark ställning. Med biträde av dugande lärare fick skolan ett stort anseende och bidrog i sin mån till lantbrukets uppräckning.

År 1863 hade ordföranden i Gefle, Hille och Valbo hushållningssgille skrivit i sin årsberättelse följande: "Några nyodlingar eller jordförbättringar af den betydhet, att de förtjäna omnämnas, har ej under året försiggått inom gillet, och är ej heller att förvänta att allmogen skall egna den ringaste omtanke om sådane så länge det finnes skog att skövla. Oaktat såväl muntliga uppmaningar som pålysningar i kyrkorna, att allmogen skulle begagna sig af agronom, synnerligast för utdikningar, som Hushållningssällskapet bekostar, har ej någon anmälan om biträde av sådan försports." Säkerligen blev det genom skolans förmedling rättelse härutinnan. Emellertid hade tidigt försports missnöje med en lantbruksskola i södra delen av länet, varför teckningslistor för en lägre lantbruksskola i Hälsingland utsänts. Hushållningssällskapetets sekreterare skrev härom litet syrligt i årsberättelsen för 1863: "Vill provinsen (Hälsingland) med sina bidrag ådagalägga behovet att i dess eget sköte hava detta lärosäte; nå väl, må det då annars nära tillhands varande anmärkningen, - att företaget vore detsamma som att gå över ån efter vatten, enär länet förut har en sådan skola - falla för den självständighetskänsla som utgör det vackraste draget i denna åtgärd." Hur det nu var med dessa känslor så flyttades den 16 mars 1889 vid arrendetidens utgång skolan verkligen till Runemo i Hälsingland.

Hushållningssällskapet belönade brukspatronen och riddaren av Vasaorden Wilhelm Fogelmarck genom beslut den 16 november 1888 med dess medalj i guld, vilken konungen tillät att å bröstet bäras i band med Gävleborgs läns färger. Brukspatron Fogelmarck övertog personligen arrendet genom kontrakt den 6 juni 1888. Efter hans död den 13 maj 1893 fick sterbhuset domänstyrelsens resolution den 19 juli 1895 att övertaga arrendet. Jordbruket sköttes under denna tid av rättaren Anders Wahlberg under inspektor Oscar Schrams överledning. Genom laga avträdessyn den 27 maj 1909 överlämnades större delen av kungsladugården Vall till Kungl Hälsinge regemente.

1909-1915

CARL ALEXANDER FOCK

SON AV FRUH. ALFRED HERIK EDUARD FOCK

OCH HANS MAKAN AXELINA MARIA MAGDALENA, FÖDD FRIES

Född i Stockholm 29/6 1854. Studentexamen i Stockholm 1874; Officersexamen 1876. Underlöjtnant vid Svea Livgarde 1876, löjtnant 1881 och kapten 1894. Major vid Göta Livgarde 1903, överstelöjtnant i armén 1905 och vid Skaraborgs regemente 1906 samt vid Göta Livgarde 1907. Överste och chef för Kungl Hälsinge regemente 18/6 1909 - 6/10 1915. Överste i IV. arméfördelningens reserv från 1915. Död 1938.

Gift 15/9 1880 med Hildine Beamish f 27/10 1859 dotter av kaptenen i Irländska milisen Richard Pigott och hans maka Hulda Elisabet Constance Mosander.

Barn: Fanny Malin Huldine	f 3/5 1882
Elsa Annie	f 3/5 1883
Mary	f 5/2 1886
Carin Axelina Hulda	f 21/10 1888
Lily Ida Sigrid Therese	f 11/12 1890